

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БИЗНЕС. ЖАҒАНДЫҚ НАРЫҚТАҒЫ БӘСЕКЕ

Жаһандық капитал нарығы

4-тарау. Халықаралық қаржы жүйесі

Кітап: Халықаралық бизнес. Жаһандық нарықтағы бәсеке

Тарау: 4. Халықаралық қаржы жүйесі

Дәріс: 15. Жаһандық капитал нарығы

Жалпы капитал нарығының қызметі

Капитал нарығы ақша салымшылары мен қарыз алушыларды біріктіреді. Ақша салымшыларына артық қаражаттары бар корпорациялар, жеке тұлғалар, банктік емес қаржылық ұйымдары жатады. Ақшаны қарызға алғысы келетіндер – жеке тұлғаларды, компаниялар мен үкіметтерді қамтиды. Осы екі топтың арасында маркет-мейкерлер болады. Маркет-мейкерлер инвесторлар мен қарыз алушыларды тікелей немесе жанама байланыстырушы қаржылық қызмет көрсету ұйымдары. Оларға коммерциялық банктер және инвестициялық банктер жатады.

Коммерциялық банктер жанама байланыстырушы қызметін атқарады. Олар жеке тұлғалардан және кәсіпорындардан қолма-қол депозиттер алады және оларға пайыздық көрсетілімдерді төлейді. Олар осы ақшаны пайыздық мөлшерлемелердің дифференциалынан пайда табу мақсатында жоғары пайыздық мөлшерлеменен қарыз алушыларға береді. Инвестициялық банктер тікелей қатысу қызметін атқарады. Олар инвесторлар мен қарыз алушыларды түйістіреді және сол үшін комиссиялық сыйақы алады. Мысалы, Goldman Sachs инвестиция салғысы келетін адамға биржалық брокер ретінде әрекет ете алады. Оның қызметкерлері инвесторға ең тиімді сатып алулар туралы және өз атынан қор сатып алуға кеңес беріп, өз қызметі үшін сыйақы алады.

Жаһандық капитал нарығының артықшылығы

Жаһандық капитал нарығы қарыз алушылармен қатар инвесторларға да пайдасын тигізді. Ол қарыз алушыларға қарыз алу қаражатының ұсынысын ұлғайту және капиталдың құнын төмендету арқылы пайда алып келеді. Бұл инвесторларға тәуекелдерін әртараптандыратын халықаралық инвестициялық портфельдерді құру мүмкіндігін беретін инвестициялық мүмкіндіктердің кең ауқымды шоғырын ұсыну арқылы пайда алып келеді.

Қарыз алушының перспективасы: капиталдың төмен құны. Капиталдың таза ішкі нарығында инвесторлардың қоры мемлекет резиденттерімен шектелген. Бұл қарыз алушыларға қолжетімді қаражат ұсынысының жоғарғы шегін белгілейді. Басқа сөзбен айтқанда нарық өтімділігі шектеулі. Инвесторлардың ауқымды қоры бар жаһандық капитал нарығы қарыз алушыларды тарту үшін оларға көлемді қаражат ұсынысын қамтамасыз етеді.

Капиталдың таза ішкі нарығының өтімділігінің шектеулі болуының ең маңызды кемшілігі капиталдың құны әдетте жаһандық нарыққа қарағанда жоғары. Капитал құны – бұл қарыз алушылар инвесторларға төлеу қажетті табыс нормасы саналатын қарыз алу құны. Бұл борыштық қарыздардың пайыздық қойылымы, дивиденттік табыс және акциялық несиелер бойынша капиталдың өсуінен күтілетін табыс. Ішкі таза нарықта инвесторлардың көлемі шектеулі болғандықтан инвесторларды қарыз беруге көндіру үшін қарыз алушылар көбірек төлеуі керек. Халықаралық нарықтағы инвесторлардың неғұрлым кең ауқымы қарыз алушылар аз төлей алады дегенді білдіреді.

Мысал ретінде Deutsche Telekom неміс телекоммуникациялық компаниясы келтіріледі. 1996 жылы, алғашқы ірі жаһандық ұсыныстардың бірі ретінде Deutsche Telekom бір мезгілде Франкфуртта, Нью-Йоркте, Лондонда және Токиода акцияларын сатылымға ұсыну арқылы 13 млрд \$ жинады. Тік ось капитал құны (қарыз алу құны), ал көлденең ось – әртүрлі пайыздық мөлшерлемелерде қолжетімді ақша сомасы. Deutsche Telekom-ның қарыз алуға сұраныс қисығы – DD. Deutsche Telekom-ның қаражатқа сұранысы капитал құнына байланысты өзгеретіндігіне назар аударыңыз; капитал құны төмен болған сайын, Deutsche Telekom қарызға алу ақша сомасы артады. Неміс капитал нарығындағы қаражаттардың ұсыныс қисығы SSG және жаһандық капитал нарығындағы қорлар SSr ескертпесінде ұсынылған, ол Deutsche Telekom жаһандық капитал нарығында көбірек қаражатты арзан бағамен қарызға алатынын көрсетеді. Жаһандық капитал нарығындағы ресурстардың көп мөлшері – өтімділік – екеуі де капиталдың құнын төмендетеді және Deutsche Telekom-ның алатын қарыз көлемін арттырады. Осылайша, қарыз алушылар үшін жаһандық капитал нарығының артықшылығы – бұл оның капитал құнын азайтатындығы.

Кітап: Халықаралық бизнес. Жаһандық нарықтағы бәсеке

Тарау: 4. Халықаралық қаржы жүйесі

Дәріс: 15. Жаһандық капитал нарығы

Жаһандық капитал нарығының өсуі

Халықаралық есеп айырысу банкінің ақпараты бойынша жаһандық капитал нарығы тез қарқынмен өсіп келеді. Акциялар, облигациялар және банктік қарыздар қазіргі уақытта әлемдік экономиканың көлемінен үш есе жоғары, шамамен 300 триллион АҚШ долларын құрайды. Бұл өсуге ықпал ететін екі фактор бар – ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктер мен үкімет тарапынан қайта реттеу.

Ақпараттық технологиялар

Қаржылық қызметтер – бұл ақпараттық-қарқынды сала. Ол пайыздық мөлшерлемер, тәуекелдер, айырбас бағамдары, несиелік қабілеттілігі және т.б. жайында ақпараттарға негізделеді. Олосы ақпаратты қайда инвестициялау керек, қарыз алушыларды қанша ақша алуы тиіс, салымшыларға қанша төлеу керек екендігін, сондай-ақ корпоративтік облигацияларды, акцияларды, мемлекеттік бағалы қағаздарды және валюталарды қоса алғанда, бірқатар қаржы активтерінің құны мен тәуекелділігін анықтау үшін пайдаланады.

Жаһандық капитал нарығының тәуекелдері

Кейбір талдаушылар трансшегаралық капитал ағындарының қайта реттеудің және бақылаудың төмендеуіне байланысты жекелеген елдердің алыпсатарлық капитал ағындарына әлдеқайда осал болып жатқандығына алаңдайды. Олар бұны ұлттық экономикалар үшін тұрақсыздандырушы әсер деп санайды. Мысалы, Гарвард экономисі Мартин Фельштейннің айтуынша, халықаралық капиталда жүріп жатқан капиталдың көпшілігі уақытша пайдаға ұмтылады және елдерге немесе елден сыртқа көшуі белгілі бір жағдайлардың өзгеруіне байланысты жылдам қозғалады. Ол қысқа мерзімді капиталдың немесе «ыстық ақша» мен ұзақ мерзімді трансшегаралық капитал ағындарын қолдайтын «науқас ақшалардың» арасындағы айырмашылықты көрсетеді. Фельдштейн үшін «науқас ақшалар» сирек кездеседі, басты себептердің бірі капитал ағымы халықаралық деңгейде еркін болғанымен, олардың иелері мен басқарушылары әлі күнге үйде сақтағанды жөн көреді. Фельдштейн өз дәлелдерін үлкен ақша ағымдары күн сайын валюта нарықтарынан өтіп жатса да, «шаң басылған кезде» әр елдегі жинақтардың көпшілігі осы елде қалатынын көрсететін статистикамен дәлелдейді. Ол фельдштейн «науқас ақшалардың» жетіспеушілігін инвесторлардың шетел инвестициялары туралы ақпараттың салыстырмалы жеткіліксіздігімен түсіндіреді. Оның пікірінше, инвесторлар шетелдік активтер туралы жақсы ақпаратпен қамтамасыз етілген кезде әлемдік капитал нарығы тиімді жұмыс атқарады және қысқа мерзімді алыпсатарлық капитал ағындарына аз ұшырайды. Фельдштейннің пайымдауынша 1990 жылдардың ортасында Мексика экономикалық проблемалары елге және елден сыртқа ағатын «ыстық ақшаның» көп болуы және тым аз «науқас ақшаның» болу нәтижесі. Бұл мысал ілеспе мемлекет фокусында егжей-тегжейлі талқыланған.

Генезис және нарықтың өсуі

Евровалюта нарығы 1950 жылы Батыс Еуропалық доллар ұстаушылар, соның ішінде бұрынғы Кеңес Одағы АҚШ-тың үкіметі басып алудан сақтанып, Батыс Еуропаны коммунистік басып алу нәтижесінде американдық тұрғындардың бизнестің құлдырауына қарсы талаптарын реттеу үшін өздерінің долларларын салудан қауіптенген кезде пайда болды. Бұл мемлекеттер өздерінің долларлық қорларын Еуропада, әсіресе Лондонға депозитке салды. Қосымша долларлық салымдар Батыс Еуропаның көптеген мемлекеттерінің орталық банктерінен және Құрама Штаттарына экспорттаудан табыс табатын компаниялардан келді. Бұл екі топ

долларларын американдық банктерге емес, Лондон банктеріне салды, өйткені олар жоғары пайыздық мөлшерлемені ала алды.

Евровалюта нарығына 1957 жылы британдық үкімет британдық банктер үшін өте пайдалы болған британдық емес сауда-саттықты қаржыландыру үшін сол британдық фунтқа несие беруден бас тартуы негізгі түрткі болды. Британдық банктер долларлық депозиттерді тарту арқылы және халықаралық саудамен және инвестициялармен айналысатын компанияларды доллармен қамтамасыз етуі сол сауданы қаржыландыра бастады. Осы тарихи оқиғаға байланысты, Лондон Евровалюта саудасының жетекші орталығы болды және болып қала бермек.

Евровалюта нарығының артықшылықтары

Евровалюта нарығын салымшылар мен қарыз алушылар үшін тартымды ететін негізгі фактор мемлекеттік реттеудің жоқтығы болып табылады. Бұл банктерге ұлттық валютада жасалатын салымдарға қарағанда евровалютадағы депозиттерге жоғары пайыздық ставкаларды ұсынуға мүмкіндік береді, ол еурооблигацияларға депозиттерді салымдар жасауға қолы жететін адамдар үшін тартымды етеді. Реттеудің жетіспеушілігі банктерге ұлттық валюталық қарызға қарағанда еврооблигациялар бойынша қарыздары бойынша пайыздық мөлшерлемені төмендетуге мүмкіндік береді, бұл еврооблигацияларды қарызға алғысы келетіндерге мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда, евро валютасындағы депозиттер мен евровалюта несие ставкасы арасындағы спрэд ішкі депозиттер мен кредиттеу ставкалары арасындағы спрэстен төмен. Мұның себебін түсіну үшін мемлекеттік реттеу нормативтері отандық банк қызметінің құнын қалай арттыратынын қарастырып алуымыз қажет.

Ішкі валюталық депозиттер барлық өнеркәсіптік дамыған елдерде реттеледі. Мұндай ережелер банктерге көптеген отандық инвесторлар күтпеген жерден өз ақшаларын алуға шешім қабылдаған кездегі сұранысын қанағаттандыру үшін жеткілікті өтімді қаражатқа ие болуын қамтамасыз етеді. Барлық мемлекеттер белгілі резервтік талаптармен жұмыс істейді. Мысалы, американдық банк доллармен депозит қабылдаған кезде, ол депозиттердің бір бөлігін өзінің міндетті резерв аясында Федералдық резервтік банкке пайызсыз шотқа орналастыруы керек. Дәл осылайша, британдық банк әрбір фунт стерлингте депозитті қабылдаған кезде, ол осы депозиттің белгілі бір бөлігін Англия Банкіне орналастыруы керек.

Евровалюта нарығының кемшіліктері

Евровалюта нарығында екі кемшіліктер бар. Біріншіден, инвесторлар реттелетін банк жүйесін пайдаланған кезде, олар депозиттердің жоғалуына алып келетін банк сәтсіздіктерінің мүмкіндігі төмен екендігін біледі. Реттеушілік банк жүйесінің өтімділігін қолдайды. Евровалюта нарығы сияқты реттелмейтін жүйеде салымшылардың өз ақшаларын жоғалтуына әкелетін банктің сәтсіздік ықтималдығы көп. Осылайша, отандық депозиттер бойынша төмен пайыздық мөлшерлеме банкроттықтан сақтандыру бойынша шығындарды көрсетеді. Кейбір инвесторлар осындай жүйенің қауіпсіздігіне қанағаттанады және сол үшін төлеуге дайын.

Екіншіден, халықаралық деңгейде қарыз алу компанияны валюталық тәуекелге ұшыратады. Мысалы, евровалюта нарығын еврофунт қарыз алу үшін пайдаланатын американдық компанияны қарастырайық, ол долларлық несиелерге қарағанда еурофунттағы несие бойынша төмен пайыздық мөлшерлеме төлейді. Елестетіңіз, алайда, британдық фунт долларға қатысты құны өседі. Бұл еврофунт қарызын өтеу үшін долларлық шығындарын өсіреді және демек, компанияның капиталының құны артады. Бұл мүмкіндікті тікелей биржалық нарыққа қарсы сақтандыруға болады бірақ тікелей биржалық нарық толық сақтандыруды ұсынбайды. Демек, евровалюта нарығында тартымды пайыздық мөлшерлемелер ұсынылғанына қарамастан көптеген компаниялар валюталық тәуекелдерді болдырмау үшін өз ұлттық валютасында ақша алады.

Кітап: Халықаралық бизнес. Жаһандық нарықтағы бәсеке

Тарау: 4. Халықаралық қаржы жүйесі

Дәріс: 15. Жаһандық капитал нарығы

Жаһандық облигациялар нарығы

Соңғы 40 жылда жаһандық облигациялар нарығы тез өсті. Облигациялар көптеген компаниялар үшін қаржыландырудың маңызды құралы. Облигацияның ең көп тараған түрі – тиянақталған облигациялар. Ол сатып алатын инвестор қолма-қол ақшалай төлемдердің белгіленген жиынтығын алады. Әр жыл сайын, облигация уақыты өткенше, инвестор пайыздық төлем алады, ал өтеу мерзімі аяқталғаннан кейін облигацияның номиналды құнын қайтарады.

Халықаралық облигациялардың екі түрі бар: шетел облигациялары және еурооблигациялар. Шетелдік облигациялар қарыз алушының елінен тысқары сатылады және олар шығарылған елдің валютасында көрсетіледі. Осылайша, Dow Chemical компаниясы жапон иенінде облигацияларды шығарып, оларды Жапонияда сату кезінде, шетелдік облигациялар шығарады. Көптеген шетелдік облигациялардың лақап аттары бар; Құрама Штаттарда сатылатын шетелдік облигациялар «Янки» облигациялары деп аталады, Жапонияда сатылатын шетелдік облигациялар «Самурай» облигациялары болып табылады, ал Ұлыбританияда сатылатын шетелдік облигациялар – бұл «бульдогтар» деп аталады. Компаниялар халықаралық облигациялар шығарады, егер ол компанияның капитал құнын төмендететін болса, мысалы, 1990-жылдардың аяғында және 2000-жылдардың басында көптеген компаниялар Жапонияда өте төмен пайыздық мөлшерлемелерді пайдалану үшін Жапонияда «самурай» облигацияларын шығарды. 2001 жылдың басында жапон облигациялары 10 жылдық мерзімінде АҚШ-тың салыстырмалы мемлекеттік облигацияларының 5%-на қарағанда 1,24%-ды құрады. Осыған орай, компаниялар Жапониядағы қарызды Америка Құрама Штаттарынан гөрі төмен пайызбен ұлғайтуды мүмкін деп тапты.

Еурооблигациялар, әдетте, банктердің халықаралық синдикатымен қамтамасыз етіледі және басқа елдерде орналастырылады, ал сол елдің валютасы облигациялар номиналы болып табылады. Мысалы, облигацияны АҚШ долларымен және халықаралық банк синдикаты арқылы Құрама Штаттардан тыс инвесторларға сатылатын неміс корпорациясы шығаруы мүмкін. Еурооблигациялар тұрақты түрде халықаралық, ірі отандық корпорациялармен, тәуелсіз үкіметтермен және халықаралық ұйымдармен шығарылады. Тарихи жолмен еврооблигацияларға халықаралық облигациялар шығарылымының үлкен үлесі тиесілі, алайда олар шетелдік облигациялардың көлеңкесінде қалып қалады.

Еврооблигациялар нарығының артықшылықтары

Еурооблигациялар нарығының үш ерекшелігі оны ішкі облигациялардың ірі нарығының тартымды баламасы болуына алып келеді, атап айтқанда:

Нормативтік араласудың жоқтығы. Ішкі облигациялар нарығының көпшілігіне қарағанда, ақпаратты ашудың қатаң талаптары аз.

Жағымды салықтық мәртебесі.

Нормативтік араласу

Ұлттық үкімет ұлттық валютамен белгіленген облигациялардың ішкі және шетелдік шығарушыларына жиі бақылау жасайды және олардың ұлттық шегараларында сатылады. Бұл бақылау шаралары, әдетте, облигацияларды шығару құнын арттырады. Алайда мемлекеттің шектеулері шетел валютасында көрсетілген бағалы қағаздарға қатысты осы шетел валюталарының ұстаушыларына қатаң жүргізіледі. Еурооблигациялар кез келген ұлттың нормативтік шегінен шығады. Осылайша, олар эмитент үшін төмен бағамен шығарылуы мүмкін.

Кітап: Халықаралық бизнес. Жаһандық нарықтағы бәсеке

Тарау: 4. Халықаралық қаржы жүйесі

Дәріс: 15. Жаһандық капитал нарығы

Ақпаратты ашу талаптары

Еурооблигациялар нарығындағы ақпараттың ашылуы туралы талап бірнеше ұлттық үкіметтің талаптарына қарағанда қатаңырақ. Мысалы, егер фирма Америка Құрама Штаттарында АҚШ долларымен облигациялар шығаруды қаласа, ол біріншіден SEC ашу талаптарын қанағаттандыруы керек. Сонымен қатар, компания толық өз қызметі, басшыларының жалақысы және оның басқа өтемақылары, оның басшыларының биржалық саудалары және т.б. туралы толық ақпаратты ашып көрсетуі тиіс. Бұдан басқа, эмитент АҚШ-тың бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес қаржы шоттарын ұсынуы тиіс. Оның құрамына кірмейтін фирмалар үшін олардың есепшоттарын АҚШ стандартымен сәйкестендіру қайта пайдалану өте көп уақытты қажет етеді және қымбатқа түсуі мүмкін. Сондықтан, көптеген фирмалар үшін АҚШ-та доллармен облигациялар шығаруға қарағанда, доллармен еврооблигацияларды шығарған арзан болды.

Жағымды салықтық мәртебе

1984 жылға дейін еврооблигацияларды шығаратын американдық корпорациялар шетелдіктерге төленетін әрбір төлемнің 30%-ын құрайтын пайда салығын ұстап қалу талап етілді. Бұл шетелдіктерді американдық корпорациялар шығарған облигацияларды ұстауға ынталандырмады. Осындай салық заңдары сол кезде көптеген елдерде күшіне енді және олар еврооблигацияларға нарықтық сұранысты шектеді. 1984 жылы американдық корпорациялар шығарған облигациялардың шетелдік ұстаушыларын салықтан босату туралы АҚШ заңдары қайта қаралды. Нәтижесінде американдық корпорацияларға шетелдіктерге еврооблигацияларды бірінші рет сатуға мүмкіндік берді. АҚШ заңдарының күшін жою басқа елдердің, соның ішінде Франция, Германия және Жапония үкіметтерін олардың нарықтарынан капиталдың шығуын болдырмау үшін салық заңнамасын ырықтандыруға мәжбүрледі. Осының салдарынан салық жеңілдіктерін пайдаланғысы келетін инвесторлардан еурооблигацияларға сұраныс өсті.

Жаһандық акциялар нарығы

Тарихи тұрғыдан маңызды реттеуші кедергілер ұлттық қор нарығын бір-бірінен бөлді. Елден капитал шығару және басқа жерлерге инвестиция салу қиынға соғып қана қоймай, корпорациялар көбінесе өз акцияларын өз елдерінен тыс қор биржаларына көшіру мүмкіндіктері жеткіліксіз болды. Бұл нормативтік кедергілер корпорацияның шетелдік инвесторлардан айтарлықтай капитал алуына кедергі келтірді. 1980–1990-жылдары бұл кедергілер тез құлдырады. Жаһандық қор нарығы фирмаларға халықаралық инвесторлардан капиталды тартуға, олардың акцияларын бірнеше биржаларға аударуға және бүкіл әлем бойынша акциялар шығару немесе қарыздар беру арқылы қаражат жинауға мүмкіндік берді.

Соңғы уақытта көптеген қытайлық компаниялар өз капиталдарын шетелдік капиталдың есебінен көтереді. 2010 жылы 39 қытайлық компания Нью-Йорк қор биржасы арқылы акцияларын шығарып, Қытайда акцияларды шығарғаннан гөрі әлдеқайда арзан бағаға көп мөлшерде капиталға қол жеткізуге мүмкіндік берді. 2014 жылы сол уақыттағы ең үлкен IPO болған, қытайлық Alibaba интернет-компаниясы Нью-Йорк қор биржасында өз капиталын көтерді. Әрине, бұл жағдайдың басқа жағы, егер шетелдік компаниялар Нью-Йоркте, Лондонда немесе басқа ірі сыртқы нарықта акциялар шығаратын болса, олар сондай-ақ осы нарықтарда жиі кездесетін қаржылық есептіліктің қатаң талаптарын ұстануы керек. Капиталдағы халықаралық инвестицияларға бағытталған процестің қызықты салдары корпоративтік меншікті интернационалдандыру. Бүгінгі таңда осы корпорациялар акционерлерінің көпшілігі тиісті азаматтыққа ие болғандықтан, американдық, британдық және жапондық корпорациялар туралы айтуға болады. Алайда бұл өзгеру үстінде. АҚШ азаматтары шетелде тіркелген

Кітап: Халықаралық бизнес. Жаһандық нарықтағы бәсеке

Тарау: 4. Халықаралық қаржы жүйесі

Дәріс: 15. Жаһандық капитал нарығы

компаниялардағы акцияларды сатып алады, ал шетелдіктер Америка Құрама Штаттарында тіркелген компаниялар акцияларын сатып алады. Болашақты болжай отырып, Роберт Рейч «корпоративтік ұлттың келешектегі қателігі» туралы ойлады.

Дүниежүзілік қор нарығын интернационалдандырудың екінші өрістеуі – бұл бір елдегі тарихи тамыры бар кәсіпорындар акцияларын басқа елдердің қор нарықтарында жариялау арқылы өздерінің акцияларын иелік етуін кеңейту. Себептері негізінен қаржылық болып табылады. Сыртқы нарықтағы акциялардың листингі көбінесе капитал тарту мақсатында сол нарықта акцияларды шығаруды бастауға мүмкіндік береді. Бұның негізгі ойы сыртқы нарықтардағы өтімділікті пайдалану болып табылады, осылайша инвестиция үшін қолжетімді қаражатты ұлғайтады және компанияның капиталының құнын төмендетеді. Кәсіпорындар шетел компанияларының болашақ сатып алуларын жеңілдету үшін өз акцияларын жиі шетелдік қор нарықтарына орналастырады. Кәсіпорынның акцияларын шетелдік қор нарығында орналастырудың өзге себептері кәсіпорын акциялары мен акция бойынша опциондары жергілікті басқару мен қызметкерлердің өтемақысы бола алады, жергілікті меншікке деген ұмтылысты қанағаттандырады және жергілікті қызметкерлерден, тұтынушылардан, жеткізушілерден және банкирлерден құралған кәсіпорындардың шолуын арттырады. Шетелдік биржаларда өздерінің акцияларын листингке орналастыруды дамыған елдерде орналасқан фирмалар бірінші болып қолданғанына қарамастан, дамушы елдердегі өздерінің өсуін ішкі капитал нарықтарымен шектелген деп есептейтін көптеген кәсіпорындар осы мүмкіндікті жиі пайдаланады.

Түйін

Бұл дәрісте жаһандық капитал нарығының формалары мен функциялары түсіндірілді және оның халықаралық іскерлік тәжірибеге әсері анықталды. Сондай-ақ, дәрісте келесі ескертулер жасалды:

1. Капитал нарығының функциясы – ақша салғысы келетіндермен ақша алғысы келетіндерді тарту.
2. Ішкі капитал нарығымен салыстырғанда, жаһандық капитал нарығы қарыз алу қаражат мөлшері үлкен, бұл қарыз алушылардың капитал құнын төмендетуіне әкеледі.
3. Ішкі капитал нарығына қатысты жаһандық капитал нарығы инвесторларға холдингтердің портфельдерін халықаралық деңгейде әртараптандыруға, осылайша тәуекелдерді төмендетуге мүмкіндік береді.
4. Жаһандық капитал нарығының соңғы онжылдықта өсуі ақпараттық технологиялардың дамуымен, қаржылық қызметтердің кең ауқымды қайта реттелуімен және капиталдың трансшегаралық ағынын реттеу ережелерін әлсіретумен түсіндіріледі.
5. Еуровалюта – өзінің шыққан елінен тыс банктерде орналастырылған кез келген валюта. Мемлекеттік қаулылардың болмауы еуровалюта нарығын салымшылар мен қарыз алушылар үшін тартымды етеді. Реттеудің болмауына байланысты, еурооблигациялар бойынша депозиттер мен несие қойылымдары арасындағы айырмашылық отандық депозиттер мен несие қойылымдары арасындағы айырмашылықтан кем. Бұл еуробанктерге бәсекелестік артықшылық береді.
6. Жаһандық облигациялар нарығы екіге жіктеледі: шетелдік облигациялар және еурооблигациялар нарығы. Қарыз алушының елінен шетелдерде сатылған және сатылған ел валютасында берілетін облигациялар.
7. Еурооблигациялар нарығы кәсіпорындарға реттеуші кедергілердің жоқтығына, ақпараттарды ашудың талаптарының жұмсақ болуы мен еурооблигациялардың қолайлы салық мәртебесіне байланысты қаражат тартудың оңтайлы тәсілі.
8. Шетелдік инвесторлар өз иелігіндегі акцияларды әртараптандыру арқылы тәуекелдерді төмендету үшін басқа елдердің қор нарықтарына инвестиция салады.
9. Қазіргі кезде көптеген кәсіпорындар өздерінің акцияларын шетелдік қор нарықтарын да қосымша капитал тарту үшін осы елдерде акция шығару мақсатында орналастырады.

Кітап: Халықаралық бизнес. Жаһандық нарықтағы бәсеке

Тарау: 4. Халықаралық қаржы жүйесі

Дәріс: 15. Жаһандық капитал нарығы

Кәсіпорынның акцияларын шетелдік қор нарығында орналастырудың өзге себептері кәсіпорын акциялары мен акция бойынша опциондары жергілікті басқару мен қызметкерлердің өтемақысы бола алады, жергілікті меншікке деген ұмтылысты қанағаттандырады және жергілікті қызметкерлерден, тұтынушылардан, жеткізушілерден және банкирлерден құралған кәсіпорындардың шолуын арттырады.

10. Жаһандық капитал нарығынан қаражат алу кезінде кәсіпорындар қолайсыз айырбас бағамының өзгеруіне байланысты капиталдың неғұрлым нақты шығындарының тәуекелдеріне қарсы төмен пайыздық мөлшерлеменің пайдасын салмақтауы тиіс.

11. Жаһандық капитал нарығының халықаралық бизнес жүргізудегі маңызды салдарының бірі – ол кәсіпорындар ішкі нарыққа қарағанда халықаралық капитал нарығында арзан бағамен қарызға алу мүмкіндігі.

12. Жаһандық капитал нарығы бизнеске және жеке тұлғаларға тәуекелдерді шектейтін қаржы активтеріне халықаралық инвестициялардың шынайы әртараптандырылған портфелін құруға мүмкіндік береді.